

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת נִשָּׂא

יא' סיון תשפ"ה

הפטרה: ויהי איש אחד

אין אומרים צדקתך

ברכת הלבנה

יציאת שבת ר"ת: 21:12

גיליון 917

יציאת השבת:

20:30

ירושלים: 20:25

כניסת השבת:

19:16

ירושלים: 19:07

פְּרִשֶׁת נִשָּׂא - הקב"ה אֶנְחֵנוּ אוֹהֲבִים אוֹתְךָ

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

פרשת נשא נקראת לעולם בסמוך לחג השבועות, מדוע? נראה כי הטעם לכך הוא להראות את חיבתנו להקב"ה ולתורתו. פרשת נשא היא הפרשה הארוכה ביותר בתורה, יש בה מאה שבעים ושש פסוקים כמניין הפסוקים במזמור הארוך ביותר תהילים מזמור קיט', וכמספר הדפים במסכת הארוכה ביותר בתלמוד, מסכת בבא בתרא.

עצם קריאתנו את הפרשה הזו בסמוך לחג מתן תורה, מעידה כי אנו שמחים בקבלת התורה ובנותן התורה ולכן אנו מאריכים בקריאתה. חיבה זו באה לידי ביטוי גם מצדו של הקב"ה בפרשה זו. כך עולה כבר משם הפרשה 'נשא', שעניינה נשיאת ראש וזקיפות קומה. וכפי שמצווה הקב"ה את משה: 'נשא את ראש בני ישראל'. מהלך זה הוא המשך ההדדיות של האהבה בין עם ישראל לבוראו בחג השבועות. יחס אהבה זה נמשל בזוהר הקדוש, כיחס שבין חתן וכלה והעוסק בליל חג השבועות בתורה, דומה למתקן את תיקוני הכלה ותכשיטיה.

פעמים שאדם מחפש סגולה וברכה ומוכן להרחיק נדוד למענם, ומי מוכן לוותר על הזכות להתברך מאת הקב"ה בשבעים ברכות ולהיות נזכר בספרו לחיים?! היה שווה בהחלט להיות ער בליל חג השבועות ולעסוק בתורה, כדאי להמשיך ולהחזיק בתורה ובלומדיה ולקבוע עיתים לתורה. הקב"ה אוהב אותנו, נחזיר לו במעט.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים *

הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

חרות על הלוחות

אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומקרות ואומרת אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף, שנאמר גַּם זָהָב כֶּאֱפָף חֲזִיר אִשָּׁה יִפֶּה וְסֶרֶת טַעַם, ואומר והלחות מעשה אלהים המה והמקטב מקטב אלהים הוא חרות על הלחת, אל תקרא חרות אלא חרות, שאין לה בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה, וכל מי שעוסק בתלמוד תורה הרי זה מתעלה, שנאמר וממתנה נחליאל ומנחליאל במות: אבותי, ב

רבי יהושע בן לוי - מגדולי אמוראי ארץ ישראל בדור הראשון. למד תורה מפיו בר קפרא, (תלמידו של רבי יהודה הנשיא), אך רבו המובחב היה רבי יהודה בן פדיה, בן אחותו של בר קפרא. מושבו היה בעיר לוד, שם הרביץ תורה, בסוף ימיו היתה ישיבתו בטבריה. כמנהיג העומד בראש הציבור, הלך יחד עם רבי חנינא בר חמא חברו, למושל שבקיסריה, שבראותו אותם נכנסים עמד לפנייהם, אמרו לו שריו: מפני אלו אתה קם? אמר להם: פניהם כפני מלאכים, (ירושלמי ברכות לו, ב).

רבי יהושע בן לוי נחשב מרא דאגדתא, ובתלמוד (בבא קמא נה, ב) ציינו את רבי יהושע בן לוי כבקי באגדה. רבי יהושע בן לוי החשיב מאוד את התפילה והרבה לעסוק בהלכותיה ובין היתר הורה (ברכות מז, ב): "לעולם ישכים אדם לבית הכנסת כדי שיזכה וימנה עם עשרה הראשונים, שאפילו מאה באים אחריו קבל עליו שכר כולם". וכן הורה לבניו (שם ח, א): להקדים לבוא לבית הכנסת ולאחר לצאת ממנה, כדי שיאריכו חייהם. וכן אמר (שבת קיט, ב): "כל העונה אמן יחא שמיא רבא מברך בכל כחו, קורעין לו גזר דינו".

כמיהתו לגאולה באה לידי ביטוי במעשה המובא בתלמוד (סנהדרין צה, א): שאל רבי יהושע בן לוי את אליהו: מתי יבוא המשיח? אמר לו כך ושאל אותו. אמר לו: והיכן הוא נמצא? אמר לו: בשער רומי בין עניים סובלי חולאים, אך בעוד שכל האחרים מתירים תחבושותיהם וחוזרים וחובשים את פצעיהם בבית אחת, הוא מתיר וחובש כל פצע בנפרד, כדי שלא יתעכב אם יתבקש לגאול את ישראל. הלך ומצאו, אמר לו: שלום עליך רבי ומורי. אמר לו: שלום עליך בן לוי, אמר לו: אימתי יבוא מר? אמר לו: היום. חזר וסיפר לאליהו הנביא, אמר לו: משטה הוא בי, שאמר שיבוא 'היום' ולא בא. אמר לו אליהו: כך אמר לך: 'היום' - אם בקולו תשמעו'.

על קשריו עם מלאך המוות מסופר בתלמוד הבבלי (מסכת ברכות נא, א): "אמר רבי יהושע בן לוי: שלושה דברים סח לי מלאך המוות, אל תטול חלוקך שחרית מיד השמש ותלבש, ואל תטול ידיך ממי שלא נטל ידיו, ואל תעמוד לפני הנשים בשעה שחוזרות מן המת, מפני שאני מרקד ובה לפניהן וחורבי בידי ויש לי רשות לחבל".

קשריו אלו גרמו שלא יטעם טעם מיתה, וכמסופר (עין כתובת עז, ב): כשהגיעה שעתו להיפטר מן העולם ביקש ממלאך המוות שיראה לו מקומו בגן עדן, כשהסכים מלאך המוות, ביקש ממנו רבי יהושע בן לוי שיתן לו סכיניו, כדי שלא יבהילו בדרך, ונתנו לו. כשהגיעו לחומת גן עדן הגביהו מלאך המוות והראהו את הגן, ראה את רבי שמעון בר יוחאי יושב על שלושה עשר כסאות פז, נשמט רבי יהושע בן לוי מידו וקפץ לגן. שלח מלאך המוות ידו ותפסו בכנף גלימתו. מיד קרא: שבועה שלא אצא מכאן! יצאה בת קול ואמרה כלום נשאל פעם על שבועתו להתירה? אמרו: לא. אם כן אל יחזור. אמר לו מלאך המוות: תן לי סכיני. סירב, עד שיצאה בת קול וגזרה: תן לו. והיה אליהו הנביא מכריז לפניו: פנו מקום לבן לוי, פנו מקום לבן לוי!

רבי יהושע בן לוי היה נכרך בחולים בעלי ראתן ועוסק בתורה (כתובת עז, ב), וזאת מתוך תפיסתו כי העיסוק בתורה מגן על הלומד מכל חולי ומחלה, וכן היה אומר (עירובין נד, א): "המהלך בדרך ואין עמו לוייה יעסוק בתורה, שנאמר: 'כי לוית חן הם'. חש בראשו יעסוק בתורה, שנאמר: 'כי לוית חן הם לראשך'. חש בגרונו יעסוק בתורה, שנאמר: 'וענקים לגרגרתך'. חש במעויו יעסוק בתורה, שנאמר: 'רפאות תהי לשרך'. חש בעצמותיו יעסוק בתורה, שנאמר: 'ושקוי לעצמותך'. חש בכל גופו יעסוק בתורה, שנאמר: 'ולכל בשרו מרפא'".

וכך היה דורש (קידושין לו, א): "אמר רבי יהושע בן לוי: כל המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני, שנאמר: 'והודעתם לבניך ולבני בניך' וסמוך לו נכתב: 'יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב'". דרשתו זו היה מקיים הלכה למעשה כמסופר (שם): רבי חייא בר אבא מצאו לרבי יהושע בן לוי שלבש כיסוי לראשו בחיפזון (ולא את הסודר המיוחד לחכמים) ומיהר ללכת לבית המדרש לשמוע את נכדו קורא בתורה. תמה על כך רבי חייא. אמר לו רבי יהושע בן לוי: האם קל בעיניך מה שכתוב 'והודעתם לבניך' וסמוך לו נאמר 'יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב'. דבריו אלו השפיעו על רבי חייא ומכאן ואילך לא היה רבי חייא בר אבא טועם בבוקר עד שהיה מקריא לנכדו ומוסיף ללמדו פסוק נוסף. אכן דוקא רבי יהושע בן לוי ראוי לתבוע עלבונה של תורה.

בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב - רבי יהושע בן לוי, שהחשיב את התורה מעל הכל, מודיענו כי בכל יום יוצאת בת קול מהר חורב ומכרזת כך. מדוע בחר רבי יהושע בן לוי לקרוא להר סיני בשמו האחר - הר חורב? אמנם בתלמוד (שבת פט, ב) אמרו רבותנו כי שני השמות מורים על המיוחד שהיה בו: הר סיני - שירדה עליו שנאה לעובדי כוכבים. הר חורב - שירדה עליו חורבה לעובדי כוכבים.

עוד אפשר לומר, כי חורב רומז שכל גדלותו של הר סיני נבעה מנתינת התורה עליו, ולפיכך באותו הזמן נתקדש בקדושה עליונה ככתוב (שמות יט, יב-יג): "והגבלת את העם סביב לאמור: השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו, כל הנגע בהר מות יומת. לא תגע בו יד כי סקול יסקל או ירה יירה, אם בהמה אם איש לא יחיה". ואולם מיד בתום נתינת התורה נאמר שם: "במשוך היובל המה יעלו בהר". חזר ההר להיות חרב כמקודם. כך גם האדם שאינו עוסק בתורה הרי הוא חרב, ולא די בעיסוק לפרקים, אלא צריך עיסוק זה להיות תמידי, וכאותה בת קול הקוראת בכל יום.

ומכרזת ואומרת: אוי להם לבריות מעלבונה של תורה - בת הקול זועקת את עלבונה של התורה, מדוע? נסביר זאת על ידי משל: מלך גדול נתן לאחד מעבדיו את ספרו האישי הכתוב בכתב ידו, בטכס מרשים בפני כל שריו. לאחר שנים הגיע לביקור בביתו של אותו עבד, ומה השתומם לראות את הספר יקר הערך הזה זרוק ומאובק בקרן זוית. אין לך עלבון גדול מזה! כך גם התורה שהיא חמדה גנוזה של הקב"ה ונתנה לעם ישראל על אף רצונם של המלאכים לקבלה. ודאי שאם אין ישראל עוסקים בה, עלבון צורב הוא.

שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נוף - כל שאינו עוסק בתורה כראוי, ראוי הוא לניפיה ולנידוי, וכמו שכתוב (דברים מ, כב): "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת". ואדם שאינו לומד כיצד יקיים את התורה ומצוותיה? והרי אמרו: 'אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד'. ואמרו רבותנו (שמועות לו, א): "ארור - בו נידוי, בו קללה", ומכאן שמי שאינו עוסק בתורה הרי הוא כמנודה לשמים.

שנאמר 'נום זהב באף חזיר יפה וסרת טעם' - יש שדרשו: נום זהב באף בנטריקון נוף. ונראה שהוא כדרך משל: כמו נום זהב באף חזיר כך היא אשה יפה אך חסרת טעם. כך אותו אדם היודע ללמוד תורה, אך מוניה את לימודו, הוא כחזיר המלכלך את נום הזהב שבאפו, וכאותה האשה שביסודה יפה אך מנוולת את יופיה. וכך דרש רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא רבו (שבת עה, א): "כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב, עליו הכתוב אומר 'ואת פועל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו'".

אל תקרא חרות אלא חרות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה - במבט שטחי יכול אדם למעות ולחשוב כי האדם המאמין, שומר התורה והמצוות, מוגבל הוא בחירותו. ואולם טעות היא בידו, בן חורין אינו אדם היכול לעשות מה שלבו חפץ, אלא מי שיודע מה רצוי לעשות. ההולך אחר תאוות לבו עבד הוא ליצרי, ואולם היודע את רצון בוראו ידע לחפץ בטוב. רבי יהושע בן לוי עצמו היה דוגמא לדבריו במשנה, וזכה בעצמו לחירות הגבוהה מכל, חירות אפילו מהמוות, כנזכר לעיל.

לחדד נקודה חשובה זו נספר, כי בזמן שהוציא מרן רבי ישראל מאיר הכהן מראדין את ספרו חפץ חיים העוסק באיסור לשון הרע ורכילות, אמר לפניו אדם אחד: "דבנו, מאז יצא ספרו איני יכול לדבר, אסור לדבר". ענה לו החפץ חיים: "אדרבה, עד היום לא ידעת מה מותר ומה אסור לדבר, ולכן היית מוכרח לסגור את פך, אך עתה, כשמבואר בספר היטב מה מותר ומה אסור לדבר, תוכל לפתוח את פך".

רבי יהודה הלוי, מגדולי משוררי ישראל בימי הביניים, חיבר שיר קצר בן שני בתים העוסק ביעודו של האדם היהודי, בהגדרת חירותו האמיתית, ובכמיהתו להקדיש את זמנו לקיום מצוות ה', ללימוד תורה ולתפילה. נראה, כי בזמן כתיבת השיר עמדה לנגד עיניו דרשת משנתנו. וכך כתב: **עבדי זמן עבדי עבדים הם - עבד ה' הוא לבד חופשי על כן בבקש כל אנוש חלקו - חלקי ה'! אמרה נפשי וזאת בהתאם לשיטתו בספר הכוזרי (במאמר החמישי - אות סה) שכתב וז"ל: "כי השעבוד לו (לקב"ה) הוא החרות, והכניעה לו היא הכבוד האמיתי".**

וכל מי שעוסק בתלמוד תורה הרי זה מתעלה - כל העוסק בלימוד התורה תדיר, עולה הוא לגדולה בזכות חכמת התורה והמידות הטובות שקנה, שנאמר (במדבר כא, יט): "וממתנה נחליאל ומנחליאל במות". וכך דרשו חכמים (ערוכין נה, א): אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו, תלמודו מתקיים בידו, ותורה ניתנת לו במתנה. וכיון שניתנה לו במתנה, נחלו אל, שנאמר: וממתנה נחליאל. וכיון שנחלו אל, עולה לגדולה, שנאמר: ומנחליאל במות. וכן דרשו על הכתוב (משלי ד, ח): "סלסלה ותרוממן, תכבדך כי תחבקנה", ובמצודות דוד פירש: 'סלסלה - תהא ממשמש בה בקביעות ותרומם אותך. כי תחבקנה - כאשר תחבק אותה להיות דבוקה כך'. העוסק בתורה בקביעות ודן בפרטיה, בבחינת 'הפוך בה והפוך בה דכולה בה' - מתעלה, והאוחז בה בדרך חיבה מבלי להרפות, כחיבוק ממש, זוכה לכבוד אמיתי.

[מלוקט מספר "מעשה אבות"].

זהירות מאכילת שקצים ורמשים

א. תורתנו הקדושה החמירה מאד באיסור אכילת תולעים שקצים ורמשים, ועל זה נאמר 'אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ, ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם'. ונאמרו בזה הרבה לאוין, ולכן יש לפעמים חיוב שש מלקיות על אכילת שרץ אחד בלבד.

ב. התולעים נחלקים לשלושה חלקים. (א) שרץ המים. (ב) שרץ העוף. (ג) שרץ הארץ. על שרץ המים נאמר 'מכל שרץ המים ומכל נפש החיה אשר במים, שקץ הם לכם'. והם כגון העלוקה שבמים, והתולעים שבמעי הדגים או שעליגבי עורם, והחיות שבמים כגון כלב המים והצפרדע. ועל שרץ העוף נאמר 'כל שרץ העוף ההולך על ארבע, שקץ הוא לכם'. והם השרצים המעופפים כגון: זבוב, יתוש, דבורה וצרעה, וכן מיני חגב טמאים. ועל שרץ הארץ נאמר 'וכל השרץ השורץ על הארץ, שקץ הוא לא יאכל'. והם הרוחשים על הקרקע, כגון חולד עכבר, צב, לטאה, נחש ועקרב, נדל ונמלה, רמיה ותולעה.

ג. צריך לדעת כי התולעים מצויים מאד, בפרט בפירות בירקות ובקטניות, ואי אפשר להינצל מאיסור זה אלא בזריות גדולה ובזהירות רב, וכלי-שכן בדורות האחרונים. ויש להזהר הרבה באירועים ואזכרות הנעשים תחת כיפת השמים ובמיוחד ללא תאורה מספקת.

ד. פירות או ירקות או קטניות המחויבים בדיקה, שעברו ובישלו אותם בשווג או במזיד ללא בדיקה, אם ניתן לבדקם עתה, יבדקום. ואז מותר לאכול. ואף אם נמצאו תולעת אחת או שתיים, ישליכם ושארו התבשיל מותר. אך משלוש תולעים ומעלה, יש לחוש לכתחילה לאסור את כל התבשיל, כיון שהוחזק כולו במתולע, אלא אם כן אפשר לסננו מותר הרוטב הנותר. וכן הבשר וכדומה, ירחצנו ומותר. ואם לא ניתן לבדוק, ויתכן שכבר נימוחו התולעים בתוך התבשיל, מותר לאכלו, אבל זה דוקא בפירות וירקות וקטניות שאין רובם מוחזקים בתולעים. אך אם רובם מוחזקים בתולעים (וכן היה ידוע לו שיש תולעת), אסור התבשיל באכילה אפילו בדיעבד.

ה. קמח שנמצאים בו תולעים, אם הם גדולים שאפשר להוציאם או לנפותם, יבררם והשאר מותר. אך אם הם קטנים מאד באופן שעוברים דרך נקבי הנפה, הקמח אסור באכילה. והוא הדין אם נמצאו תולעים במלח וכדומה. ואסור למכרם לגוי אפילו מעט, שמא יחזור וימכרם לישראל בלא שיבחין בתולעים.

ו. אפילו מאכל או משקה שנבדקו, או שאין דרכם להתלע, טוב וראוי שישתכל בהם האדם בעת אכילתו ושתיתו, ובוזה ינצל מכל מכשול ועוון. ויזרז את בני-ביתו לבדוק יפה יפה, ובפרט בימות הקיץ. והואיל ויש במאכלים ובמשקים חששות רבים לאין קץ, ואף מלבד שרצים ורמשים כגון שמא נפל זבוב או יתוש קטן לתוכו, גם שמא יש בהם משום נבילה וטריפה, חלב או דם, או טפיל, ייין נסך, ערלה וכלא-יהכרם וכו', לפי-כך הנוהר תמיד לפשפש במאכליו ומשתיו שלא יהא בהם שום איסור, זוכה שמסייעים אותו מן השמים שלא יבוא לידי כך, והבא ליטעהר מסייעים אותו.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

חפצות: ציפורה ויהושע לוי. שרה בת שמחה. עור בן עישה. תקוה בת עזיה. אלנה בת גאן. אסנת בת זרבה. מול בת ענלה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אבינל. אילנה בת סלחה. ישי ורחל לוי. חנה בת אודת. עדן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן מיכל. דוד בן חן. **להחזרת נעדר:** צה"ל ושבויים ובהם: הדר גולדן, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן. וכל החטופים והשבויים בעזה! **לעילוי נשמת:** הגר"ע יוסף. הגר"מ אליהו. רבי מסעד מלול. רבי יעקב שושן. יצחק דרעי. מקסים חיים דרעי. נדיר נחום. ישראל אברהם נתן. אורן מועלם. דוד גרוסברג מירי פילק. עמוס דמרי. אסתר בת תורא. אליהו בת פריחה. אריה בן שמעון. ציונה בת דוד. יצחק ולאה אסטרנו. עזיה עמוס. דוד רחל לוי. בנימין יהודה. מיריה שמעון. אסתר אלקובי. ליאור רחמים. דבורה ואילן מועלם. מיכאל ועקנן. איתי ופרני. אילה שחר. יצחק בן פנעה. יצחק ושמחה אילוז ז"ל. אורי יצחק אילוז הי"ד. סרן אירי יעקב שושן הי"ד. ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שגדור, שושנה רוח, רפאל פריץ, וציעליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד. אברהם ולאה ציטרון ז"ל.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה